

Teavet koolieelse kasvatus kohta vanematele ja hooldajatele

Hea lapsevanem või hooldaja!

Oleme kogunud sulle teavet koolieelse kasvatus tähtsusest lapsele, koolieelse kasvatus tegevusvormidest ja korraldamisest ning koolieelse kasvatus alustamisest. Lõpus on lühike kokkuvõte koolieelset kasvatus suunavatest seadustest ja dokumentidest.

Haridusamet on koostanud selle teabepaketi koostöös Haridus- ja Kultuuriministeeriumi, Sotsiaal- ja Tervishoiuministeeriumi ning Tervise- ja Heaolu Instituudiga.

Lapsel on õigus koolieelsele kasvatus

Koolieelne kasvatus on 0-6 -aastastele lastele pakutav plaanipärane ja eesmärgistatud tegevus. Koolieelne kasvatus on lapse õigus ja selle tähtis ülesanne on toetada lapse kasvu, arengut, õppimist ja heaolu koostöös vanematega. Hooldajatel on esmane vastutus laste kasvatamise eest ja koolieelne kasvatus toetab seda kasvatustööd.

Koolieelne kasvatus on Soome haridussüsteemi üks osa. Koolieelse kasvatus ülesandeks on kaasa aidata lapse elukestva õppe ning haridusliku võrdõiguslikkuse elluviimisele.

Koolieelset kasvatus uuritakse palju ja seda ongi uurimistöo tulemustele toetudes aktiivselt uuendatud. Uuringud toovad esile, et koolieelset kasvatusel on märkimisväärne positiivne mõju lapsele ning soodne mõju ühiskonnale. Toetudes koolieelse kasvatus seadusele räägitakse nüüdsel ajal päevahoiu asemel koolieelsest kasvatus.

Koolieelne kasvatus on inklusiivne, mis tähendab seda, et iga laps võib osaleda tegevuses vastavalt omaenda lähtekohtadele. Koolieelses kasvatuses hoolitsetakse selle eest, et laps tunneb end aktsepteerituna iseendana ning rühma liikmena. Innustades last ja andes talle võimalusi tunda õnnestumise kogemusi toetatakse lapse positiivse minapildi kujunemist.

Koolieelse kasvatus õppimise kontseptsioon põhineb mõttele, et lapsed õpivad koos teiste inimestega ja keskkonnaga. Rühma kuulumine ja kaaslased on lapse jaoks tähtsad. Osalemise, võrdõiguslikkuse, võrdsuse ja koosolemise tunde tulenevad põhimõtted juhivad koolieelses kasvatuses tehtavat tööd. Nende põhimõtete järgi võetakse kuulda iga lapse mõtteid, nägemusi ja arvamusi ja lastel on võimalus mõjutada oma argipäevaga seonduvaid asju. Koolieelses kasvatuses hinnatakse kollektiivi ja keskkonna kultuurilist, keelelist ja maailmavaatelist mitmekesisust. Koolieelne kasvatus on usuliselt, maailmavaateliselt ja parteipoliitiliselt sõltumatu tegevus.

Lapse keele arengut ja koolieelse kasvatus õppekeele õppimist toetatakse koolieelses kasvatuses mitmekülgsest. Kaks- ja mitmekeelsed lapsed võivad koolieelses kasvatuses rääkida oma emakeeltes ja kasutada neid, õppides samas koolieelse kasvatus õppekeelt.

Koolieelset kasvatus korraldatakse soome, rootsi ja saami keeles. Koolieelset kasvatus võidakse anda ka mustlaskeeles, ja viipekeelt kasutavale lapsele võidakse anda koolieelset kasvatus viipekeeles. Lisaks võib vald või koolieelse kasvatus erateenus pakkuda kakskeelset koolieelset kasvatus või keelekümlust.

Koolieelse kasvatus keskmes on laps: lapse vajadused, tugevad küljed ja huviobjektid. Koolieelses kasvatuses osalev personal toetab lapse huvi õppimise vastu ja loob õppimiseks soodsad eeldused. Koolieelses kasvatuses töötav personal loob koos lastega keskkonna, milles lapsed võivad tegutseda kaasatuna ja aktiivsete

tegutsejatena. Lapsed ning laste hooldajad kaasatakse tegevuse planeerimisse, täideviimisesse ja hinnangu andmisesse lastele ja vanematele sobival viisil.

Koolieelses kasvatuses põhineb tegevus mängudel ning mängul on märkimisväärne osa laste heaolu, õppimise ja vastastikuse mõju arendamisel. Koolieelses kasvatuses harjutavad lapsed tegutsema rühmas koos kaaslastega ja austama üksteist. Rühmas tegutsedes saavad lapsed kogemusi rühmas olemisest ning harjutavad viise ja oskusi, kuidas üksteisega koos tegutseda ja milliseid ühiseid reegleid rühmas järgida. Koolieelses kasvatuses ennetatakse kiusamist õppides neid tähtsaid sotsiaalseid oskusi. Kiusamise ennetamises on koduga tehtaval koostööl tähtis osa.

Koolieelses kasvatuses harjutatakse lastega ära tundma, väljendama ja reguleerima tundeid. Emotsionaalsed oskused on enesetundmise ja hea vaimse tervise aluseks. Samuti lihvitakse lapse matemaatilisi, liikumis- ja mitmesuguseid väljendusoskusi. Koolieelses kasvatuses uuritakse ümbritsevat maailma ja õpitakse tundma lapse lähiümbrust ja kohalikku kogukonda.

Lapsel on koolieelses kasvatuses õigus toetusele, mida ta vajab.

Koolieelses kasvatuses on igal lapsel õigus õppimise, arengu ja heaolu toetamisele. Last toetatakse rühma tegevuse osana vastavalt tema individuaalsetele vajadustele. Personali ülesanne on toetada last talle vajalike ja sobivate tugivormide abil. Lapsele võidakse anda toetust paindlikult nii üldise, tõhustatud kui ka eritoetusena.

Põhimõtteliselt toetatakse last tema enda rühmas, kuid vajadusel saab tuge rakendada ka väikerühmas või erirühmas. Toetuse realiseerimine võib olla seotud näiteks koolieelse kasvatuses eriopetaja õpetusega ja konsultatsiooniga, mitmesuguste koolieelses kasvatuses kasutatavate abivahendite kasutamisega või lapse abistamisega olukordades, kus ta abi vajab. Kui laps vajab oma arengu, õppimise ja heaolu toeks rohkem tugivorme, mida antakse regulaarselt või pidevalt, tehakse lapsele antava toetuse kohta tõhustatud või erilise toetuse otsus või otsus tugiteenuste kohta.

Lisaks koolieelse kasvatuses personalile võib ka hooldaja või sotsiaal- ja tervishoiuala asjatundja, näiteks nõuandla õde või arst, teha algatuse lapsele antavast toetusest koolieelses kasvatuses. Koolieelses kasvatuses korraldatava toe jaoks pole vaja asjatundjate otsust. Koostööd sotsiaal- ja tervishoiuteenuste nagu kõne- või tegevusterapeutide või psühholoogidega tehakse nii, et lapsele antav tugi moodustaks otstarbekohase terviku.

Lapse individuaalne koolieelse kasvatuses kava (soome k. vasu)

Lapse koolieelse kasvatuses kava koostatakse igale lapsele perepäevahoius ja lasteaias koostöös koolieelse kasvatuses personali ja lapse vanematega. Lisaks tuleb seda kava koostades võtta arvesse lapse arvamus. Lapse koolieelse kasvatuses kava on ühine kava selle kohta, kuidas lapse individuaalset arengut, õppimist ja heaolu edendatakse. Lapse koolieelse kasvatuses kava on kas paberandjal või digitaalne. Lapsele individuaalse koolieelse kasvatuses kava koostamisel on tähtis ühine vestlus. Lapse individuaalse koolieelse kasvatuses kava koostamise vestlustel on vajaduse korral võimalik kasutada tõlki, millega tagatakse ühine arusaamine last puudutavates asjades. Kui laps vajab arengus, õppimises või heaolu osas toetust, pannakse kirja lapse koolieelse kasvatuses kavasse plaan toetuse andmise kohta.

Lapse toetamisele ja selle mõjule individuaalse koolieelse kasvatuses kava abil võidakse anda hinnang. Lapse individuaalse koolieelse kasvatuses kava on salajas peetav dokument.

Lasteaias vastutab koolieelse kasvatuses pedagoogilise tegevuse ja koolieelse kasvatuses kava koostamise eest lasteaias koolieelse kasvatuses pedagoog. Perepäevahoidja võib lapse koolieelse kasvatuses plaani koostamisel ära kasutada koolieelse kasvatuses pedagoogi asjatundlikkust.

Tegevusvormid koolieelses kasvatuses ja korraldamine

Koolieelset kasvatust pakutakse lasteaias, perepäevahoius või avatud koolieelse kasvatusena nagu näiteks ringi- ja mängutegevusena. Vanemad ja hooldajad valivad lapsele sobiva viisi osaleda koolieelses kasvatuses. Vallal on kohustus korraldada koolieelset kasvatust valla elanike vajadustele vastavalt. Koolieelse kasvatusena teenuseid korraldavad ka erateenuste pakkujad.

Lasteaedades pakutav koolieelne kasvatus on rühmapõhine. Rühmades töötab koolieelse kasvatusena seaduse ja määruse järgi koolieelse kasvatusena pedagooge, koolieelse kasvatusena sotsionoomi ja koolieelse kasvatusena lapsehoidjaid. Kogu lasteaeda juhivad lasteaia juhatajad.

Perepäevahoid on väikeses rühmas läbiviidav koolieelne kasvatus. Perepäevahoidu võib korraldada perepäevahoidja või lapse kodus või rühma perepäevahoiuna kahe või kolme hoidja koostöös. Perepäevahoidja vastutab oma laste rühma tegevuse eest ja perepäevahoiu eesmärgistatud tegevuse planeerimist ja realiseerimist toetab perepäevahoiu juhtkond.

Lasteaia ja perepäevahoiu võib töötada koolieelse kasvatusena eripedagooge kas rühmades või liikuvate pedagoogide-nõustajatena. Koolieelses kasvatuses võib töötada ka teisi konsulteerivaid töötajaid nagu immigranditausta omavate lastega töötavaid koolieelse kasvatusena pedagooge. Lasterühmades võib töötada ka abistavat personali, näiteks koolieelse kasvatusena abiõpetajaid.

Avatud koolieelse kasvatusena tegevust korraldatakse näiteks mänguparkides või ringitegevusena, mis on juhendatud ja eesmärgistatud kasvatusena tegevus. Avatud koolieelne kasvatusena võib sisaldada näiteks väljas jalutamist, mängu, kunsti-, muusika- või kehalist kasvatust. Ka vanemad ja hooldajad võivad osaleda tegevuses koos oma lapsega.

Vahetustega koolieelse kasvatusena hoidu, mille puhul lapsele pakutakse koolieelset kasvatust ka õhtuti, öösiti ja nädalalõppudel, korraldatakse lasteaia või perepäevahoiu. Vahetustega hoidu korraldatakse lapsele vajaduse korral sellises mahus kui vanema või muu hooldaja töö või õppimine seda eeldavad.

Lapse koolieelse kasvatusena alustamine

Vanem või hooldaja peab taotlema lapsele kohta koolieelses kasvatuses neli kuud enne seda kui tekib vajadus koolieelse kasvatusena järele. Kui vajadus koolieelse kasvatusena järele tuleneb tööle saamisest, õpingutest või kolimisest teise valda töö või õpingute tõttu ning vajadust pole olnud võimalik ette näha, tuleb lapsele koolieelse kasvatusena kohta taotleda hiljemalt kaks nädalat enne seda kui laps kohta vajab. Laps võib osaleda kas valla poolt korraldatud või erateenuse pakutud koolieelses kasvatuses. Vallad ja erateenuse pakkujad annavad veebilehtedel lisateavet koolieelse kasvatusena taotlemise ja alustamise praktikast.

Kui laps elab ja viibib kahes vallas, on tal õigus osaleda koolieelses kasvatuses mõlemas vallas. Ajutise kaitse all olevatel, varjupaiga taotlejatel ning põgenikustaatusel lastel on õigus valla poolt korraldatavale koolieelsele kasvatusena kui hooldaja näiteks töötab, õpib või on selleks muu vastav põhjus. Kiireloomulises olukorras või kui olukord nii nõuab, tuleb koolieelne kasvatus korraldada kahe nädala jooksul. Koolieelse kasvatusena korraldamisel tuleb alati arvestada lapse huvidega ja koolieelse kasvatusena korraldamine peab põhinema lapse vajaduste hindamisele. Lapsel on õigus valla poolt korraldatud koolieelsele kasvatusena siis kui perekonnale ja lapsele on varjupaik antud.

Koolieelse kasvatusena ja hooldajate koostöö

Vanemate või hooldajate ja koolieelse kasvatusena vaheline koostöö on tähtis lapse tervikliku arengu, õppimise ja heaolu seisukohalt. Personali ja vanemate üksteisest lugupidav suhtlemine loob aluse heale koostööle. Usalduslik koostöö põhineb üksteist austavale suhtlemisele ja mõlemapoolsele aktiivsusele näiteks igapäevaste uudiste vahetamisel. Koolieelse lasteasutuse personali ülesandeks on kuulda võtta vanemaid ja nende algatusi ning pakkuda vanematele võimalus osaleda lapse koolieelse kasvatusena planeerimisel, realiseerimisel ja hindamisel.

Koostöös võetakse arvesse keeleline ja kultuuriline mitmekesisus ning perevormide variatsioonilisus. Koostöös kasutatakse ära võimalus kasutada alati vajaduse korral tõlki.

Koostöö on eriti tähtis koolieelse kasvatuses alguses, varajaste üleminekute ajal nagu näiteks rühma vahetamisel, koolieelse kasvatuses koha muutuse korral või alushariduse algamisel ning kui laps vajab tuge. Vanemad ja koolieelse kasvatuses personal mõtleavad koos, kuidas lapse arengut, õppimist ja heaolu parimal võimalikul moel toetada. Info edastamine koolieelse kasvatuses kohta vanematele ja vanematelt koolieelse kasvatuses personalile on tähtis.

Koolieelse kasvatuses ja teiste teenuste osutajatega lastega peredele tehtav koostöö

Koolieelses kasvatuses tehakse koostööd nõuandlaga ja teiste vajalike tervishoiu- ja sotsiaalteenuseid korraldavate partneritega. Koostööga toetatakse lapse heaolu ja selle kaudu ka pere heaolu. Koostöö toetab ka lapsel kvaliteetse koolieelse kasvatuses korraldamist.

Koostööd nõuandlaga tehakse eriti seoses ulatuslike tervisekontrollidega kui laps on pooleteise- ja 4-aastane. Koolieelse kasvatuses personali hinnang lapse arengu ja heaolu kohta koolieelses kasvatuses paigutatakse hooldaja kirjalikul nõusolekul ulatusliku tervisekontrolli dokumentidesse. Koostöö on tähtis ka siis kui laps vajab koolieelses kasvatuses toetust.

Andmed, millest lapse võib identifitseerida või mis käsitlevad näiteks lapse tervist või käitumist, on isikuandmed. Isikuandmeid tuleb hoida salajas. Last puudutavate andmete siirdamine nõuandla ja koolieelse kasvatusasutuse vahel tehakse ennekõike hooldaja kirjalikul nõusolekul, kuid vajaduse korral andmeid on võimalik üle viia ka ilma hooldajate nõusolekuta. Koolieelse kasvatuses seadus (540/2018) annab õiguse koolieelse kasvatuses korraldajale saada sotsiaal- ja tervishoiuteenuse pakkujalt ja spetsialistidelt vältimatuid salajas peetavaid andmeid lapse koolieelse kasvatuses korraldamiseks ja andmiseks ning toeuse hindamiseks ilma hooldaja nõusolekuta.

Koolieelses kasvatuses tehakse koostööd alushariduse ja põhiharidusega, millega tagatakse lapse sujuv üleminek koolieelsest kasvatuses alushariduse kaudu kooli. Alusharidus ja alushariduse eesmärgid saavutatav muu tegevus on kõigile lastele kohustuslik aasta enne koolikohustuse algust ehk üldiselt 6-aastastele lastele. Lisaks tehakse koolieelses kasvatuses koostööd raamatukogude ja teiste kultuuriasutustega, kehalist kasvatust ja päästeteenust ning maailmavaatelist tööd tegevate erinevate ühendustega.

Laps võib alustada pikendatud koolikohustuse täitmist enne põhiõppe alustamist kui arst või psühholoog arwab, et laps ei või muidu puude või haiguse tõttu saavutada põhiõppele seatud eesmärgid. Pikendatud koolikohustuse alustamiseks nõutakse spetsialistide hinnangut ja selle alustamise üle otsustab vald. Kui lapsel on tehtud otsus pikendatud koolikohustuse kohta, võib ta alustada pikendatud koolikohustusele eelnevas alushariduses 4-5-aastasena või pikendatud koolikohustuse raames alushariduse 6-aastaselt. Hooldaja otsustab, kas laps osaleb pikendatud koolikohustusele eelnevas alushariduses juba 5-aastasena.

Koolieelset kasvatust sätestav seadusandlus ja dokumendid

Koolieelse kasvatuses seadus (540/2018) ja riiginõukogu määrus koolieelse kasvatuses kohta (753/2018) suunavad koolieelset kasvatust. Seaduses sätestatakse lapse õigus koolieelsele kasvatuses ja koolieelses kasvatuses antav raamistik, õppimise ja heaolu toetamine. Seadus määratleb koolieelse kasvatuses eesmärgid ning kohustused koolieelse kasvatuses korraldamise ja andmise kohta, koolieelse kasvatuses planeerimise ja hindamise, personali piisavuse, arvestuse ja struktuuri ning personali kutsesobivuse osas. Koolieelse kasvatuses seaduses sätestatakse lisaks personali täienduskoolituse, salajas hoidmise ja teabevahetuse, koolieelse kasvatuses andmevarude ning koolieelse erahariduse kohta.

Koolieelne kasvatus põhineb Haridusameti koostatud riiklikul koolieelse kasvatuses plaani alustel. Koolieelse kasvatuses plaani põhialused on eeskiri, mille põhjal vald või vallaliit või koolieelse kasvatuses erateenuse pakkuja koostab kohalikud koolieelse kasvatuses plaanid.

Koolieelset kasvatust viiakse ellu kohalike koolieelse kasvatuse plaanide järgi.

Lisateavet koolieelse kasvatuse kohta leiad näiteks Haridusameti ning elukoha valla veebilehtedelt.